

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

§. V. De Genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

unum conjugatum affirmo vel nego, de eodem affirmo vel nego alterum. v. g. Rhetorica debet amari, ergo & Rhetores. Petrus non egit injustè, ergo non est injustus. Nè verò erres in usu conjugatorum, videndum 1. An id quod dicitur de uno conjugato illud habeat, quia tale conjugatū est. Hinc malè sequitur: Rhetores sunt poenā digni, ergo etiam Rhetorica: non enim Rhetores sunt poenā digni, quia Rhetores sūt, seu propter studium Rhetoricum, sed quia aliquid sceleris perpetrarunt. Videndum 2. ut Conjugata non solā voce, sed etiam significatione conveniant: quod fit, si eandem significationem retineant. Hinc malè inferitur: Tu es homo, ergo humana spectare debes: homo enim, & humana jā significationē eandem non habent, nam *humana* non accipitur hīc pro eo, quod spectat ad hominem; sed pro rebus terrenis, & caducis; bene autem sequitur: homo sum, igitur nihil humani à me alienum putem. Videndum 3. Ut ea, quæ soli voci conveniunt, non affirmentur, vel negentur de re significata per alterum conjugatum: v. g. Rhetorica est generis fœminini, ergo & rhetor est generis fœminini.

§. VI. De Genere.

Genus est, quod habet partes communi-
one sui similes, specie autem differentes, id
est, Genus est vox, quæ convenit pluribus,
quæ plura, in re per nomen significata conve-
niunt, in natura tamē disconveniunt v. g. flos,

a. bor, avis, elementum, lapis, virtus, ars:
 unde ad Genus tria requiruntur. 1. Debet
 habere duas minimum partes v. g. Animal,
 hominem & brutum. 2. Partes debent in
 aliqua ratione communi (id est in re quam
 quælibet pars habet, seu de qua quælibet
 pars communicat, & participat) convenire,
 ideo quælibet illarum partium debet habere
 illud ipsum, quod nomen significat, seu,
 idem debet esse in uno, quod est in altero,
 & hoc debet per nomen generale signifi-
 cari. Undè licèt Civitas, Respublica,
 Exercitus sub se habeant multos Cives,
 milites, & inter se communiter vivant;
 quia tamen significatio civitatis cuilibet il-
 lorum non convenit (non enim possum di-
 cere; Petrus est exercitus, Paulus est civitas)
 hæc non sunt genus. Est autem Civitas &
 respublica genus, si intelligam Romam, Vi-
 ennâ, Pragam; si Respublicam Roma-
 nam, Atheniensem, Venetam, & si
 Exercitum Gallicum, Turcicum, Casar-
 reum; his enim convenit significatio no-
 minis eadem, eò quòd eadem ratio seu res
 per nomen significata illis insit. Sic etiam
 nomen Canis non est genus, licèt de stella in
 cælo, & animali latrante dicatur. Sicut &
 nomen Gallus; quia licèt habeant nomen
 commune, non tamen ratio, seu res per no-
 men significata est eadem, ideoque sibi non
 communicant rem per nomen significatam,
 seu non habent eandem rationem commu-
 nem.

3 Licèt partes in ratione per nomen sig-
 nifica-

nificata convenient, & sibi invicem commun-
nicent, debent tamen ab ea re, seu ratione
(quam nomen non exprimit) rursus discon-
venire, & differre, non tantum in accidenti-
bus, sed etiam in ipsa natura, dicitur enim
in Generis definitione: *specie autem differentes.*
An autem specie, seu in natura, differant &
distinguantur, colligi potest ex effectibus, &
operationibus notabiliter diversis; sic pomus
& pinus conveniunt in ratione arboris, dif-
ferunt tamen specie, quia alterius naturæ est
pinus, alterius pomus, nam folia & fructus
(hi enim sunt effectus) prorsus sunt diversi.
Sic etiam differt brutum & homo: Petrus au-
tem & Paulus non differunt specie, quia sunt
ejusdem naturæ humanæ, eadem enim defini-
tio (quæ naturam rei explicat) & operatio
naturalis (nam artificialis, quod scilicet unus
sit Musicus, alter sartor, est accidentalis, sicut
& quod unus sit parvus vel niger, alter mag-
nus vel albus huc non spectat) convenit utri-
que; undè dicuntur differre solum *numero.*
Ex quo collige differentiam esse duplicem: spe-
cificam & Numericam. Ratio, seu res, quæ fa-
cit naturam differre specie, est *specificam.* v.g. rati-
onale & irrationale; per hæc enim homo &
brutum differunt specie, licet in animali con-
veniant. *Numerica* est, quæ solum facit, ut iste
sit alius numero ab illo, seu ut præcisè & tan-
tum numero distinguantur, non autem in na-
tura. v.g. Petrus & Paulus. Differentia specifica
cum genere constituit speciem v.g. Rationale
cum animali hominè: Irrationale cum animali
brutum, Latrabile cum animali canem. &c. Dif-
fa.

ferentia numerica solùm facit, ut una natura non sit altera, sed alia numero, ut homo albus, & niger, pomum dulce & pomum acidum, Petrus parvus, Paulus magnus &c. Hinc patet differentiam numericam fieri per adjuncta rei, quæ apud Philosophos vocantur accidentia; unde differentia numerica, etiam accidentalis dicitur. Altera verò specifica, & essentialis, quòd essentiam seu naturam unam eum genere constituat; qua ex causa definitio constare debet Genere, & differentia; quia debet naturam rei explicare.

Valet hic locus magnopere ad dilatandam & probandam quæstionem, transferendo hypothesim ad thesim, id est, ex quæstione finita faciendò infinitam, quod fit omittendo circumstantias personæ, loci, temporis, modi &c. quibus quæstio tanquam sine & termino constringebatur, quòd minùs latissimè, & quasi sine fine se diffunderet. Hujus reductionis causam duplicem assignat P. Cypr. Soarius lib. 1. c. 6. 1. Quod latissimus discurrendi campus oratori aperiatur, quod plurimùm facit ad majestatem & pompam orationis. 2. Quod facilis sit descensus ad probandam quæstionem finitam; si enim verùm est, omnes homines esse mortales, facili negotio probabis Petrum esse mortalem, quia Petrus inter omnes homines continetur, ideo loco citato dicitur; quòd quæstio infinita seu universalis causas sæpè contineat, id est, quæstiones finitas, seu res particulares. Usus est hoc artificio Cicero pro Archia Poëta, quem, ut à poëtica arte illustriùs commendaret, in arti-

nm mansuetiorum commendationem excurrit. Sic etiam pro Milone, ut ostenderet jure Clodium à Milone occisum esse, prius in genere ostendit jure occidi insidiatorem, deinde probat Clodium insidiatorem fuisse, unde facile sequitur, Clodium jure cæsum esse. Imitari potes facturus orationem de milite, recurrendo ad gloriam militiæ; de Philosopho ad laudem Philosophiæ, & de ordine S. Brunonis in commendationem vitæ solitariæ vel religiosæ. &c. Hæc translatio quæstionis finitæ ad infinitam maximè, & communiter servit in exordiis faciendis: priusquam enim de re nostra in particulari dicere aggredimur, in genere aliqua præmittimus. v. g. In omni quidem statu turpis est vitæ libido, in senectute tamen quam maximè, nam &c. Item cum in rebus omnibus plurimum momenti habeat prudentia, tum præcipuè in bello, etenim &c. huc enim modo habetur exordium ex visceribus causæ, & inadvertenter sine violentiâ descenditur ad statum quæstionis.

Nota tamen non semper quæstionem finitam reduci posse ad infinitam. *cum enim de vero ambigitur*, id est, quando est dubium de veritate quæstionis infinitæ, tunc res per conjecturam, id est, quæstionem finitam discuti debet. Sic Cicero pro Milone non potuit ad infinitam reducere hanc finitam v. g. an Clodius sit insidiator? debuisset enim quærire, an omnes homines, vel omnes Romani sint insidiatores? quod universalitèr verum non est. Sic etiam, ut probem Petrum, Rhe-

torem esse malum, vel pigrum, non possum reducere ad hanc infinitam, an omnes Rhetores sint mali vel pigri? Contingit autem hoc toties, quoties prædicatum non convenit omnibus necessariò, sed contingentet, seu accidentaliter, v.g. Petrus currit, cadit, studet, scribit &c. (aliud est si dicam; Petrus habet corpus & animam, hoc enim omni necessariò convenit) unde tali casu quæstionem particularem per genericam & universalem probare non possum. Ceterum, si prædicatum sit contingens & accidentale, seu non commune omnibus, tunc subsistere debet in statu conjecturali, de quo lib. 2. c. 11. ait Cypr. Sorianus.

I. Regula ad formandum argumentum hæc est: Quidquid dicitur de genere in sensu reali & physico (quidquid enim in sensu logico dicitur, non bene semper infertur. v.g. non possum dicere, virtus est genus, ergo etiam fortitudo est genus) dici etiam potest de specie sub illo genere contenta. v.g. Contra vitia est decertandum, ergo etiam contra intemperantiam, timorem &c. Omnes scientiæ sunt laude dignæ; ergo & Rhetorica.

II. De quo negatur genus, de eodem negatur & species, v.g. Hæc res non est avis, ergo neque vespertilio. Adulatio non est virtus, ergo neque est prudentia, justitia, &c.

III. Posito seu affirmato Genere, ponitur & affirmatur aliqua species incerta sub disjunctio, ut: video ibi animal, ergo est homo, vel brutum, perit elemento, ergo vel igne, aut aqua &c.

Nota Genus aliud esse summum, aliud subalternum. Summum est, quod supra se nullum habet. Subalternum est, quod est sub altero, seu quod aliud supra se habet. v. g. Avis supra se habet animal, animal supra se habet vivens.

§. VII. De specie seu forma

Species in Rhetorica vocatur Forma, nimirum propter differentiam quæ cum genere naturam constituit: Forma enim juxta Rhetoricam lib. I. c. 26. Est ratio rei, per quam res est id quod est, & ab aliis distinguitur: per differentiam autem res aliqua, quæ propter genus cum aliis conveniebat, est id, quod est, & ab aliis distinguitur. Unde sicut forma physica, seu naturalis, v. g. albedo cum materia v. g. pariete constituit unum compositum physicum, quod est album, ita Genus cum Forma, seu differentia cum genere facit & constituit unum Metaphysicum. Rectè autem dicitur forma pars generi subjecta, quia species est sub genere, & ipsi subest in affirmando & negando, seu, quod idem est, in prædicando, & essendo est subjecta: semper enim benè dico: Justitia est Virtus, Temperantia est Virtus, item corvus est avis, grus est avis, pica est avis; non autem contrà; Virtus est Temperantia, virtus est Justitia, potest enim esse alia, item avis est pica, avis est grus &c. potest enim esse corvus vel bubo &c.

Nota speciem cum Genere; in hoc convenite, quod sæpè contineat plures
par-